

50 párů je na území rozptýlena nerovnoměrně, na vhodných lučních porostech, často dopadových plochách střelnic. Významným faktorem, který může negativně ovlivnit velikost a životaschopnost populace chřástala v Doupovských horách, jsou nezadržitelné sukcesní změny lučních společenstev a jejich postupné zarůstání křovinami.

Vyhlášením ptačí oblasti Doupovské hory byl učiněn první krok k zajištění další existence populací některých druhů ptáků v ČR. Způsoby a praktickou realizaci jejich ochrany v území bude nutno ještě vyřešit.

Miroslav Marek

Jsou pod Dylení krasové jeskyně?

Již to budou dva roky, co jsem si v prvním čísle obnovené Arniky přečetl zajímavý článek Z. Buchteleho o krasovém území, ležícím u Staré Vody na Mariánskolázeňsku u osady Háj pod Dylení (940 m). Nedalo mi to a brzy

Původní ústí zkoumané jeskyně před vykopáním, podzim 2004.
Foto Miroslav Marek

poté jsem se přímo v terénu přesvědčil, že skutečně u Háje nevelký Zelený potok mizí z povrchu v krasové dutině, protéká neznámým podzemním korytem a vyvěrá na povrch asi o 300 m níže v údolí. Krasové jevy (např. ponory, závrtv nebo jeskyně) mne vždy velmi zajímaly, a tak jsem se rozhodl, že celé území, kde se vyskytují krasové horniny (vápence), podrobněji prozkoumám.

Z geologických map je zřejmé, že krystalické vápence se vyskytují v severním okolí Háje v pásmu dlouhém asi 1,2 km a širokém až 0,4 km. Kromě čistých vápenců (mramorů) jsou zde zastoupeny i vápenatosilikátové rohovce (erlany), v nichž se krasové jevy mohou objevit jen vzácně. Pásmo mramorů a erlanů je obklopeno rulami dyleňského krystalinika. Zelený potok pramení a v horním toku protéká územím tvořeným rulami. V místě, kde na svém toku narazil na krystalické vápence, mizí v podzemních krasových dutinách. Na konci pásma vápenců, kde opět vstupuje na nekrasové rulové horniny, vyvěrá na povrch.

Jeskyňáři mariánskolázeňské pobočky České speleologické společnosti provedli v letech 2000 – 2001 průzkum místa, kde se Zelený potok ztrácí v podzemí, nazvaném podle jeho objevitele jako Kmotrovo propadání. Prokopáním štěrkových náplavů a kamenitých sutí se jim podařilo odkrýt mírně svažitou asi 8 m dlouhou jeskyni vytvořenou potokem v krystalických vápencích. Jeskynní prostora se na konci velmi zužuje do neprůlezné pukliny a průběh podzemního toku tak nebylo možno dále sledovat. Další

průzkumné práce proto jeskyňáři v této lokalitě zastavili. Během několika let se odkrytá jeskyně prakticky zcela zaplnila písčítými a šterkovitými nánosy potoka a je tedy opět nepřístupná. Podle informace vedoucího speleologů p. Anderleho budou průzkumy na tomto místě určitě pokračovat, protože je velmi pravděpodobné, že podzemní vodní tok zde vytvořil rozsáhlejší jeskynní systém.

V roce 2004 jsem v území s výskytem krystalických vápenců a erlanů provedl podrobný povrchový terénní průzkum, abych zjistil, zda je možné i na jiných místech očekávat existenci jeskyní. Na povrchu jsem na více místech našel několik metrů velké kruhovitě prohlubně, které se svým tvarem velmi podobají krasovým závrtům. Mohou to však být i pozůstatky po dávné těžbě (pinky). V okolí Háje je velké množství drobných jámových lomů, kde byly krystalické vápence

Interiér jeskyně po vykopání, podzim 2005.
Foto Jaromír Bartoš

v minulých staletích těženy. Těžba zde skončila někdy v první třetině 20. století, takže lomy jsou už značně zavaleny sutí a zarostlé křovinami i vzrostlými stromy. Některé z těžebních jam sloužily i jako skládky komunálních odpadů. Hloubka těchto starých lomů je poměrně malá, jen výjimečně přesahuje 10 m. I přes tyto nepříznivé okolnosti jsem na několika místech v odkrytých těžebních stěnách objevil několik nevelkých krasových dutin, ovšem jejich vstupní otvory byly téměř zaplněné svahovými sutěmi nebo komunálním odpadem. Vstup do těchto dutin nebyl možný, ale i tak bylo vidět, že některé jsou až několik metrů dlouhé. O těchto nálezech jsem informoval speleology, ti však o prozkoumání těchto dutin neuvažují, protože zde nepředpokládají existenci rozsáhlejších jeskynních prostor.

Abych alespoň trochu přispěl k poznání zatím velmi málo známého „Dyleňského krasu“, rozhodl jsem se, že jednu z objevených krasových dutin prokopu a zdokumentuji. Obstaral jsem si nezbytné povolení k průzkumu a na jaře roku 2005 jsem se nejdříve sám, později s několika přáteli, pustil do výkopových prací. Otvor dutiny byl před zahájením prací asi 1 m široký a vysoký nejvýše 0,3 m. Nejdříve bylo nutno odstranit starý komunální odpad, kterým byla dutina téměř zasypána. Pod vrstvou odpadů byly již původní jeskynní sedimenty, tvořené převážně písčitou sutí, ve svrchní vrstvě s hojnými úlomky i většími bloky hornin. Postupně jsem odkryl úzký vstupní otvor do jeskynní chodby vysoké 1,4 m a široké 0,5 – 1,0 m. Chodba od vstupního otvoru klesá pod úhlem 25° k východu. Strop jeskyně sleduje plochy břidličnatosti krystalických vápenců. Ve vzdálenosti 3 m od vstupu nás čekalo první překvapení. Jeskyně se v tomto místě rozšiřuje a větví. Jedna chodba, široká až 1,5 m a prakticky horizontální, odtud směřuje k severu,

Ponor Zeleného potoka (Kmotrovo propadání) na jaře 2004. Foto Miroslav Marek

druhá chodba pokračuje ve směru úzké vstupní chodby k východu. Obě chodby jsou nyní prokopány do vzdálenosti 3 m, takže celková délka jeskynních chodeb je 9 m. Několik metrů dlouhá neprůlezná jeskynní dutina směřuje i k jihu. Stěny jeskyně mají většinou dosti členitý tvarování, které je závislé zejména na různém minerálním složení okolní horniny (viz obrázek). Vzhledem k tomu, že jeskyně má zřejmě další pokračování, budeme na jejím průzkumu pracovat i v roce 2006.

Na otázku v nadpisu článku je tedy možno jednoznačně odpovědět: Ano, pod Dylení jsou krasové jeskyně. Zatím prozkoumané jeskyně jsou svým rozsahem jen drobné, ale další jeskyně, možná i podstatně větší, zde na své objevení teprve čekají. V Karlovarském kraji jsou dávno známy pseudokrasové jeskyně v pískovcích v údolí Ohře u Starého Sedla a unikátní Jeskyně skřítků u Dubiny ve vyvěřelinách Doupovských hor. Zcela ojedinělé krasové jeskyně v Karlových Varech vznikly činností termálních minerálních vod. V Háji pod Dylení byly nyní objeveny první „obyčejné“ krasové jeskyně ve vápencích v Karlovarském kraji.

Literatura:
Bosák P. a kol. (1988): Jeskyňářství v teorii a praxi. – SZN, Praha.
Bouše P. (2001): Krasové jevy u Vysoké u Mariánských Lázní. – Speleofórum 2001, XX: 29-31.
Buchtele Z. (2004): Krasová oblast u Háje (Grafengrün) – K m o t r o v o propadání. - Arnika, 1/2004: 24-26.

Ladislav Hodač a Jana Veselá

Řasy rašelinišť Slavkovského lesa II

V roce 2005 jsme se spolu s kolegy z pražské algologické laboratoře podíleli na vypracování zakázky CHKO Slavkovský les na algologický inventarizační průzkum NPR Kladské rašeliny a NPP Upolínová louka. Navzdory zřetelnému ochrannému významu nebyla přinejmenším prvně jmenovaná lokalita dosud soustavně algologicky zkoumána. Až donedávna se zájmového území dotkla pouze jediná solidní badatelská práce, sborník kolektivu autorů z katedry biologie PF ZU v Plzni (1998). Tento výzkum byl primárně zaměřen na mnohostranné floristické zpracování minerálních pramenů a rašelinišť NPR Soos, nicméně v jeho rámci byly prvně analyzovány i vzorky z Upolínové louky a z PP Smradoch. Relativně rozsáhlá vrchoviště komplexu Kladských rašelin